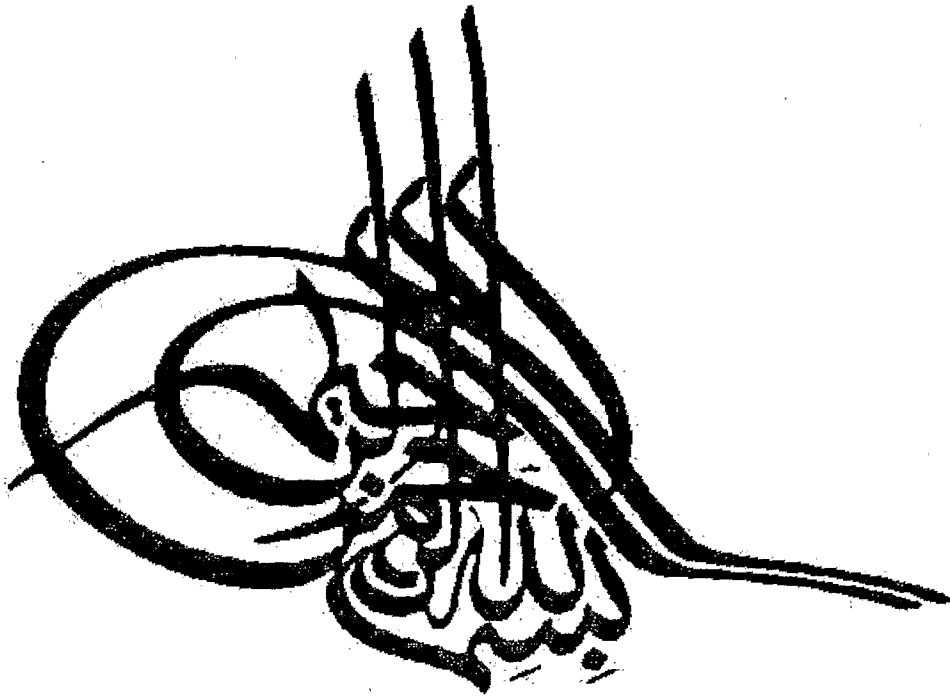

۱۷/۱/۱۰۷۴
۱۷/۱/۱۰

۱۰۷۴

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده حقوق

پایان نامه:

برای دریافت درجه دکتری حقوق خصوصی (Ph.D)

عنوان:

تفسیر قراردادهای تجاری بین المللی

اساتید راهنما:

جناب آقایان دکتر سید مصطفی محقق داماد و دکتر میر قاسم جعفرزاده

اساتید مشاور:

جناب آقایان دکتر حمیدرضا نیکبخت و دکتر عباس قاسمی حامد

نگارش:

محمود حبیبی

۱۳۸۷ / ۱۰ / ۶

تیرماه ۱۳۸۶

۱۰۶۹۳۹

تقدیم به:

روان پاک پدرم که چون شمعی سوخت تا راه را بر من هموار سازد.
روان پاک استاد فاضل و اندیشمند مرموم دکتر مهدی شهیدی، روح جاویدان مقوق ایران
که نقشی عظیم در تعالی و پیشرفت نظام مقوقی ایران ایفاء نموده است.

۱۳۷۲/۱۰/۱

تقدیر و تشکر:

بدون شک هر تحقیق علمی و دستاورد پژوهشی که توسط دانشجویان صورت می پذیرد تنها در سایه راهنمایی ها و ارشادات اساتید محترم و اهل فن به یک اثر علمی مفید تبدیل می گردد؛ به همین دلیل قبل از هر چیز بر خود فرض می دانم که از زحمات بی شائبه اساتید محترم راهنما جناب آقایان دکتر سیدمصطفی محقق داماد و دکتر میر قاسم جعفرزاده که با صرف وقت فراوان و رهنمودهای دلسوزانه در تمام مراحل تدوین رساله اینجانب را مساعدت نمودند کمال تشکر و امتنان را بنمایم.

برخود لازم می دانم از اساتید محترم مشاور جناب آقایان دکتر حمیدرضا نیکبخت و دکتر عباس قاسمی حامد که با توصیه ها و نقطه نظرات خود موجبات رفع کاستی و ایرادات این تحقیق را فراهم آوردند نهایت قدردانی و سپاسگزاری را داشته باشم.

همچنین از اساتید محترم داور جناب آقایان دکتر محمد رضا احمدی ، دکتر حسین عابدیان و دکتر محمود صادقی به لحاظ قبول زحمت در مطالعه و امعان نظر در مباحث مطروحه مراتب قدرشناسی خویش را اعلام می دارم و برای تمامی اساتید محترم توفیق روزافزون در انجام کارهای علمی و پژوهشی به منظور تعالی و پیشرفت نظام حقوقی کشورمان را از درگاه خداوند متعال مسئلت می نمایم.

در این رساله اگر نکته سودمندی وجود دارد مرهون دقت نظر و تأمل استادانی است که از آنها نام بردم و نامشان را زیور کار خود کردم.

«فهرست علائم اختصاری اصطلاحات»

بی تا	بدون تاریخ
بی نا	بدون ناشر
ج	جلد
چ	چاپ
ر.ک	رجوع کنید
ق.ب.ک	قانون بیع کالا مصوب ۱۹۷۹ انگلیس
ق.ت	قانون تجارت
ق.م.ا	قانون مدنی ایران
ق.م.ف	قانون مدنی فرانسه
ق.م.م	قانون مسؤولیت مدنی
ه.ق	هجری قمری
ه.ش	هجری شمسی

Abbreviations

- 1- A.T.A..... Customs Convention on the A.T.A Carnet for the Temporary Admission of Goods (1961)
- 2- B/L ..... Bill of Lading
- 3- CISG..... Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980)
- 4- C.M.R..... Convention on the Contract for the International Carriage of Goods by Road (1956)
- 5- C.I.M..... Convention Concerning the Carriage of Goods by Rail (1961)
- 6- COTIF..... Convention Concerning International Carriage by Rail (1980)
- 7- CCC..... Customs Co- Operation Council
- 8- E.U..... European Union
- 9- ECOSOC..... Economic and Social Council
- 10- E.E.C..... European Economic Community
- 11- EUROJUST..... European Court of Justice
- 12- ED..... Edition
- 13- FIDIC..... Federation International des Ingenieurs – Conseiles
- 14- HCC..... Hamburg Chamber of Commerce
- 15- IRU..... International Road Transport Union
- 16- IP.....Intellectual Property
- 17- ICC..... International Chamber of Commerce
- 18- INCOTERMS..... International Rules for the Interpretation of Trade Terms
- 19- ICSID..... The International Center for Settlement of Investment Disputes.
- 20- I. J. V. .... International joint Ventures.
- 21- ICCA..... International Council for Commercial Arbitration
- 22- L/C..... Letter of Credit
- 23- ME..... Middle East
- 24- PECL..... Principles of European Contract Law (1998)
- 25- PICE ... Principles of International Commercial Contracts.
- 26- P..... Page
- 27- PP..... Pages
- 28- T.I.R..... Convention on the International Transport of Goods Under Cover of Tir Catnets (1975)
- 29- UNECE..... United Nations Economic Comission for Europe
- 30- U.L.I.s .... Convention Relating to Uniform Law on the International Sale of Goods (1964)
- 31- U.L.F.....Convention Relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts For the International Sale of Goods (1964)

- 32- UN..... United Nation
- 33- UNCTAD..... United Nations Commission on Trade and Development
- 34- UNDRUIT.....International Institute for the Unification of Private
Law
- 35- U.C.C..... Uniform Commercial Code
- 36- UTCCR..... Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations (1999)
- 37- UNIDROIT PRINCIPLES...Principles of International Commercial Contracts
(1994)
- 38- ULVC ..... Unidroit Draft Law for the Unification of Certain Rules Relating
to Validity of Contracts of International Sale of Goods
- 39- UNCITRAL..... United Nations Commission on International Trade
Law
- 40- VOL..... Volume
- 41- WCO.....World Coustum Organization
- 42- WTO..... World Trade Organization

چکیده:

فرایند تفسیر قراردادهای و کشف مقصود مشترک طرفین همواره کانون توجه نظام‌های حقوقی بوده است. این مسأله در نظام نوین حقوق تجارت بین‌الملل به دلیل پیچیدگی و تنوع قراردادهای در سه حوزه مبادله کالا، خدمات و انتقال تکنولوژی اهمیت دوچندانی پیدا می‌نماید. مضافاً اینکه در بیشتر موارد اختلاف زبان، فرهنگ و نظام حقوقی متعاقدين در قراردادهای بین‌المللی به ظرافت و عمق کشف اراده طرفین می‌افزاید.

نکته حائز اهمیت این است که هرچند قراردادهای بین‌المللی از حیث خصیصه ذاتی مانند قراردادهای داخلی بوده و از توافق اراده‌ها نشأت می‌گیرد؛ لیکن «وصف بین‌المللی بودن» آنها اقتضا می‌نماید که این قراردادهای عمدتاً در پرتو کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی مورد تفسیر قرار گیرند، نه قوانین داخلی کشورها مانند قانون متبوع طرفین یا قانون محل انعقاد عقد یا اجرای تعهد.

این رساله علاوه بر مقدمه به دو بخش تقسیم شده است: محور عمده مباحث مطروحه در بخش نخست منابع و ابزارهای تفسیر قراردادهای بین‌المللی است. نکته حائز اهمیت در این بخش تبیین دو مسأله است:

یکی اینکه ابزارها و منابع تفسیر قراردادهای بین‌المللی از ارزش یکسانی برخوردار نیستند و معمولاً خود قرارداد به ویژه متن اصلی و نهایی آن، نقش محوری و اساسی تری در فرایند تفسیر اراده طرفین دارد.

دیگر اینکه به طور معمول، ابزارها و منابع کشف قصد متعاقدين بر حسب نوع کارکرد تفسیر قرارداد، متفاوت است. برای مثال ابزارها و لوازمی که برای فهم ظاهری الفاظ و عبارات قرارداد و شروط صریح آن کاربرد دارد، در کشف و احراز شروط و تعهدات ضمنی کارایی لازم را ندارد و در واقع کشف و استنباط شروط و تعهدات ضمنی به دلیل پیچیدگی و ظرافت خاص آنها نیازمند سازوکارها و ابزارهای خاصی مانند متعارف بودن و حسن نیت می‌باشد. مواد ۲-۵ اصول UNIDROIT و ۶:۱۰۲ PECL مؤید این تحلیل است.

در بخش دوم، اصول و قواعد حاکم بر تفسیر و موارد تعارض ناشی از تفسیر در قراردادهای بین‌المللی تدوین و تشریح گردیده است. به طور کلی مرجع حل اختلاف در فرایند حل و فصل اختلافات قراردادی با دو دسته از قواعد و تکنیک‌های تفسیر سر و کار دارد:

یکی قواعد و تکنیک‌های تفسیر قرارداد و دیگری قواعد و تکنیک‌های تفسیر کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی؛ لیکن این امر بدان معنا نیست که در همه موارد تفسیر یک قرارداد

«متوقف و منوط» به تفسیر کنوانسیون‌ها و مقررات یکنواخت است؛ لذا منشأ تحلیلی ضرورت تفسیر کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی در فرایند حل و فصل اختلافات قراردادی، وجود خلأها و نقیصه‌هایی است که در قرارداد متعاقدين وجود دارد و این خلأها با تمسک به اصول و قواعد تفسیر قراردادها مرتفع نمی‌گردد و نهایتاً مرجع حل اختلاف ناگزیر از بکارگیری تکنیک‌ها و اصول تفسیر کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی می‌باشد.

امروزه با توجه به کنوانسیون‌ها و اسنادی که در حوزه حقوق تجارت بین‌الملل تنظیم و تنسیق یافته‌اند، مدار و محور تفسیر قراردادها بر پایه قصد واقعی و درونی متعاقدين استوار است و مرجع حل اختلاف تنها در صورتی می‌تواند قرارداد را بر اساس معیارهای نوعی و استنباط افراد متعارف در همان اوضاع و احوال مشابه تفسیر نماید که تمامی اقدامات متعارف و معقول را در انتساب قرارداد به اراده مشترک متعاقدين به کار گرفته باشد. با این توصیف در فرض ابهام، اجمال، سکوت و تعارض در قراردادهای بین‌المللی مرجع حل اختلاف باید در درجه اول قرارداد را در پرتو قصد واقعی و درونی طرفین تفسیر نماید.

واژگان کلیدی: تفسیر، قرارداد، بین‌المللی، تجاری، قصد مشترک، قصد درونی، قصد نوعی.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

مقدمه	۱
۱- طرح بحث	۱
۲- تحدید بحث: موضوعات اصلی تحقیق	۱
۳- پیشینه تحقیقاتی موضوع	۲
۴- ضرورت و اهمیت بحث	۲
۵- هدف تحقیق	۳
۶- سؤالات اساسی	۳
۷- فرضیه‌های تحقیق	۴
۸- کلید واژه‌ها	۵
۹- روش تحقیق	۵
۱۰- سازماندهی تحقیق و توجیه پلان	۷
بخش اول: مفاهیم کلی و منابع و ابزارهای تفسیر قراردادهای بین‌المللی	۱۱
فصل اول: مفاهیم کلی	۱۲
مبحث اول: مفهوم تفسیر	۱۲
گفتار اول: مفهوم لغوی و اصطلاحی تفسیر	۱۲
گفتار دوم: مفهوم فلسفی تفسیر (هرمنوتیک)	۱۳
گفتار سوم: مفهوم حقوقی تفسیر	۱۵
مبحث دوم: مفهوم قرارداد تجاری بین‌المللی و تمیز آن از معاهدات بین‌المللی	۱۶
گفتار اول: مفهوم قرارداد تجاری بین‌المللی	۱۷
بنداول: مفهوم تجاری بودن قرارداد	۱۷
۱- نظام نوعی (Objective)	۱۷

۱۸	۲- نظام شخصی (Subjective).....
۲۲	بنددوم: مفهوم بین‌المللی بودن قرارداد.....
۲۷	گفتاردوم: تمیز قرارداد تجاری بین‌المللی از معاهدات بین‌المللی.....
۳۱	مبحث سوم: کارکرد، مفهوم و موجبات تفسیر قرارداد و تمیز آن از مفاهیم مشابه .....
۳۱	گفتار اول: کارکرد، مفهوم و موجبات تفسیر قرارداد.....
۳۲	بنداول: کارکرد تفسیر قرارداد.....
۳۵	بنددوم: مفهوم تفسیر قرارداد.....
۴۳	بند سوم: موجبات تفسیر قرارداد.....
۴۶	گفتاردوم: تمیز تفسیر قرارداد از مفاهیم مشابه.....
۴۷	بنداول: تمیز تفسیر قرارداد از تفسیر تحقق آن.....
۴۸	بنددوم: تمیز تفسیر قرارداد از تکمیل آن.....
۵۳	بندسوم: تمیز تفسیر قرارداد از توصیف آن.....
۵۴	بندچهارم: تمیز تفسیر قرارداد از اصلاح آن.....
۵۶	فصل دوم: منابع و ابزارهای تفسیر قراردادهای بین‌المللی .....
۵۷	مبحث اول: قرارداد و قانون حاکم بر آن .....
۵۷	گفتار اول: قرارداد.....
۵۷	بنداول: متن قرارداد.....
۵۸	بنددوم: مذاکرات مقدماتی طرفین.....
۵۹	بندسوم: اعمال و رفتار طرفین بعد از انعقاد قرارداد.....
۶۳	بندچهارم: ماهیت قرارداد و هدف از انعقاد آن.....
۶۶	بندپنجم: رویه‌های مقرر و تثبیت شده بین طرفین قرارداد.....
۶۹	گفتاردوم: قانون حاکم بر قرارداد.....
۷۰	بنداول: قانون حاکم بر تشکیل و اعتبار قرارداد.....
۷۴	بنددوم: قانون حاکم بر تعهدات قراردادی.....
۸۵	مبحث دوم: کنوانسیونها، اسناد و قواعد نمونه بین‌المللی .....
۸۶	گفتار اول: کنوانسیونها و اسناد تدوین شده به وسیله UNIDROIT.....

- بنداول: کنوانسیونهای ۱۹۶۴ لاهه U.L.F و U.L.I.S ۸۷
- بنددوم: کنوانسیون ۱۹۸۳ ژنو در مورد نمایندگی در بیع بین‌المللی کالا ۸۸
- بندسوم: کنوانسیون ۱۹۸۸ اتاوا در مورد تأمین اعتبار بین‌المللی برای اجاره ۹۰
- بندچهارم: کنوانسیون ۱۹۸۸ اتاوا در مورد قرارداد عاملی و انتقال مطالبات بین‌المللی ۹۱
- بندپنجم: اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی مصوب ۱۹۹۴ و اصلاحی ۲۰۰۲ (PICC) ۹۳
- گفتاردوم: کنوانسیونها، اسناد و قواعد تدوین شده بوسیله UNCITRAL ۹۴
- بنداول: کنوانسیون ۱۹۷۴ نیویورک در مورد مرور زمان در بیع بین‌المللی کالا ۹۵
- بنددوم: کنوانسیون ۱۹۷۸ هامبورگ در مورد حمل و نقل کالا از طریق دریا ۹۶
- بندسوم: کنوانسیون ۱۹۸۰ وین در مورد بیع بین‌المللی کالا (CISG) ۹۷
- بندچهارم: قواعد و مقررات داوری و سازش ۹۸
- گفتار سوم: کنوانسیونها و اسناد تدوین شده به وسیله جامعه اقتصادی اروپا (E.E.C) ۹۹
- بنداول: کنوانسیون ۱۹۸۰ رم در مورد قانون قابل اعمال بر تعهدات قراردادی ۱۰۰
- بنددوم: اصول اروپایی حقوق قراردادهای مصوب ۱۹۹۸ (PECL) ۱۰۱
- گفتار چهارم: کنوانسیونها، اسناد و مقررات تنظیم شده به وسیله کمیسیون اقتصادی ملل متحد برای اروپا (UNECE) ۱۰۲
- بنداول: کنوانسیون ۱۹۵۶ ژنو در مورد قرارداد حمل و نقل بین‌المللی کالا از طریق جاده (C.M.R) ۱۰۳
- بنددوم: کنوانسیون ۱۹۷۵ گمرکی در مورد حمل و نقل بین‌المللی کالا (T.I.R) ۱۰۴
- بندسوم: قراردادهای و قواعد نمونه بین‌المللی ۱۰۵
- گفتار پنجم: کنوانسیونها و قواعد تدوین شده به وسیله دیگر موسسات ۱۰۶
- بنداول: کنوانسیون ۱۹۶۱ گمرکی در مورد ورود موقت کالا (A.T.A) ۱۰۶
- بنددوم: کنوانسیون ۱۹۸۰ ژنو در مورد حمل و نقل مرکب بین‌المللی کالا (حمل مرکب) ۱۰۷
- بندسوم: کنوانسیون ۱۹۸۶ لاهه در مورد قانون قابل اعمال بر قراردادهای بیع بین‌المللی کالا ۱۰۸
- بندچهارم: اصطلاحات بازرگانی بین‌المللی (Incoterms) ۱۰۹
- مبحث سوم: عرف تجاری** ۱۱۲
- گفتار اول: موقعیت عرف در فرایند تفسیر قرارداد در نظام حقوق تجارت بین الملل ۱۱۶
- بنداول: کنوانسیونهای بین‌المللی ۱۱۶
- بنددوم: دیگر اسناد بین‌المللی ۱۲۴

گفتاردوم: موقعیت عرف در فرایند تفسیر قرارداد در نظام‌های حقوقی داخلی	۱۲۹
بنداول: نظام حقوقی رومی - ژرمنی	۱۲۹
بنددوم: نظام حقوقی کامن لا (common law)	۱۳۲
مبحث چهارم: سایر منابع و ابزارهای تفسیر قرارداد	۱۳۸
گفتار اول: معنای غالب و متداول شروط و اصطلاحات در تجارت مربوطه	۱۳۸
گفتاردوم: معقول و متعارف بودن	۱۴۰
بخش دوم: اصول و قواعد حاکم بر تفسیر و موارد تعارض ناشی از تفسیر در	
قراردادهای بین‌المللی	۱۴۹
فصل اول: اصول و قواعد حاکم بر تفسیر	۱۴۹
مبحث اول: اصول و قواعد حاکم بر تفسیر قراردادهای تجاری بین‌المللی	۱۵۰
گفتار اول: اصل تفسیر بر اساس معیارهای نوعی و جنبه‌های خارجی قرارداد	۱۵۰
بنداول: کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی	۱۵۱
بنددوم: رویه قضایی و داوری بین‌المللی	۱۵۶
بندسوم: نظام‌های ملی	۱۶۱
گفتاردوم: اصل تفسیر بر اساس قصد واقعی و درونی متعاقدین	۱۶۶
بنداول: کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی	۱۶۶
بنددوم: رویه قضایی و داوری بین‌المللی	۱۷۴
بندسوم: نظام‌های ملی	۱۸۲
گفتارسوم: اصل تفسیر بر اساس حسن نیت	۱۸۵
بنداول: کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی	۱۸۶
بنددوم: رویه قضایی و داوری بین‌المللی	۲۰۳
بندسوم: نظام‌های ملی	۲۰۸
گفتارچهارم: اصل تفسیر در پرتوکل قرارداد	۲۲۰
بنداول: کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی	۲۲۱
بنددوم: رویه قضایی و داوری بین‌المللی	۲۲۵

۲۲۶	..... بندسوم: نظام‌های ملی
۲۲۹	..... گفتار پنجم: اصل صحت در تفسیر
۲۲۹	..... بنداول: کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی
۲۳۴	..... بنددوم: رویه قضایی و داوری بین‌المللی
۲۳۸	..... بندسوم: نظام‌های ملی
۲۴۱	..... گفتار ششم: اصل تفسیر به زیان تنظیم کننده
۲۴۲	..... بنداول: کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی
۲۴۹	..... بنددوم: رویه قضایی و داوری بین‌المللی
۲۵۲	..... بندسوم: نظام‌های ملی
۲۵۸	..... گفتار هفتم: اصول و قواعد دیگر تفسیر قرارداد
۲۵۸	..... بنداول: اصل تفسیر بر اساس شروط مذاکره شده
۲۵۹	..... بنددوم: اصل تفسیر بر اساس زبانی که قرارداد اصالتاً بر پایه آن تنظیم یافته است
۲۶۲	..... مبحث دوم: اصول و قواعد اختصاصی حاکم بر تفسیر کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی
۲۶۳	..... گفتاراول: اصل تفسیر بر اساس خصیصه بین‌المللی سند
۲۶۶	..... گفتاردوم: اصل ضرورت یکنواختی و یکپارچگی در تفسیر
۲۶۹	..... گفتارسوم: اصل تفسیر بر اساس اصول بنیادین و کلی
۲۷۴	..... گفتارچهارم: اصل تفسیر بر اساس قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی
۲۷۷	..... گفتار پنجم: اصل تفسیر بر اساس موضوع و هدف
۲۷۸	..... گفتار ششم: اصل برابری زبان‌ها در تفسیر
۲۸۰	..... فصل دوم: موارد تعارض ناشی از تفسیر در قراردادهای بین‌المللی
۲۸۱	..... مبحث اول: تعارض بین ابزارها و منابع تفسیر قرارداد
۲۸۲	..... گفتاراول: تعارض بین شروط و عبارات قرارداد باهم
۲۸۴	..... گفتاردوم: تعارض متن قرارداد با دیگر ابزارها
۲۸۴	..... بنداول: تعارض متن قرارداد با عرف
	..... بنددوم: تعارض متن قرارداد با مذاکرات مقدماتی، شروط غیرصریح، اظهارات شفاهی و عملکرد
۲۸۶	..... متعاقدين

۲۸۸.....	parol evidence rule - ۱
۲۹۲.....	Merger clause - ۲
۲۹۷.....	بندسوم: تعارض متن قرارداد با قانون حاکم.....
۲۹۹.....	گفتار سوم: تعارض عرف با عرف و با دیگر ابزارها.....
۲۹۹.....	بنداول: تعارض بین دوعرف.....
۲۹۹.....	۱- تعارض بین عرف عام و خاص.....
۳۰۰.....	۲- تعارض بین عرف شخصی و نوعی.....
۳۰۱.....	۳- تعارض بین عرف آمره و غیرآمره.....
۳۰۱.....	بنددوم: تعارض عرف با دیگر ابزارها.....
۳۰۱.....	۱- تعارض عرف (usage) با رویه تثبیت شده بین متعاقدين (established practice).....
۳۰۲.....	۲- تعارض عرف (usage) با متعارف و معقول بودن (reasonableness).....
۳۰۴.....	۳- تعارض عرف (usage) با قانون حاکم (Applicable law).....
۳۰۶.....	۴- تعارض عرف (usage) با حسن نیت (Good faith).....
۳۰۸.....	گفتار چهارم: تعارض متعارف و معقول بودن (reasonableness) با حسن نیت (Good faith).....
۳۱۰.....	مبحث دوم: تعارض بین اصول و قواعد تفسیر قرارداد.....
۳۱۱.....	گفتار اول: تعارض بین اصل تفسیر بر اساس قصد واقعی و اصل تفسیر بر اساس معیارهای نوعی.....
۳۱۳.....	گفتار دوم: تعارض بین اصل حسن نیت با دیگر اصول و قواعد تفسیر.....
۳۱۳.....	بنداول: تعارض بین اصل حسن نیت و اصل تفسیر بر اساس قصد و اراده واقعی.....
۳۱۴.....	بنددوم: تعارض بین اصل حسن نیت و اصل تفسیر به زیان تنظیم کننده قرارداد.....
۳۱۷.....	بندسوم: تعارض بین اصل حسن نیت و اصل تفسیر در پرتوکل قرارداد.....
۳۱۹.....	بندچهارم: تعارض بین اصل حسن نیت و اصل صحت در تفسیر.....
۳۲۱.....	گفتار سوم: تعارض بین اصل تفسیر در پرتوکل قرارداد و اصل صحت در تفسیر.....
۳۲۴.....	گفتار چهارم: تعارض بین اصل تفسیر در پرتوکل قرارداد و اصل تفسیر به زیان تنظیم کننده.....
۳۳۰.....	نتیجه گیری.....

۱- طرح بحث:

یکی از پیچیده‌ترین و در عین حال مهم‌ترین موضوعات مربوط به حقوق قراردادهای بحث تفسیر قرارداد و فرایند کشف و استنباط قصد مشترک متعاقدين است. این مسأله از دیرباز توجه مجامع حقوقی، دکترین و رویه قضایی کشورها را به خود معطوف داشته است. منشأ تحلیلی این امر «ضرورت اجرای مورد قرارداد» است. در واقع غایت و هدف اصلی هر توافقی اجرای مفاد آن است و این امر در صورت بروز اختلاف، متوقف بر تفسیر قرارداد و تعیین حقوق و تعهدات انشاکنندگان آن می‌باشد.

در گذشته‌های دور روابط مالی و معاملاتی انسانها در سطح بسیار ساده و ابتدایی شکل می‌گرفت؛ به همین دلیل فرایند تفسیر قرارداد مقوله غامض و پیچیده‌ای نبود. با توسعه روزافزون دانش بشری نحوه زندگی انسانها متحول گردید؛ نیازها و ضرورت‌ها باعث شد انسان مرزهای جغرافیایی را در نوردد و به سوی «قراردادهای بین‌المللی» سوق داده شود.

امروزه توسعه صنعت، تکنولوژی و الکترونیک دنیا را به یک دهکده جهانی تبدیل نموده است؛ در چنین شرایطی، سرنوشت کشورها چنان به هم پیوند خورده که انزوا و جدایی هر کشور موجب رکود و توقف آن شده و حتی حیاتش را در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی به مخاطره می‌اندازد.

این مسأله مبین این است که در حال حاضر «قراردادهای تجاری بین‌المللی» به یک ضرورت انکارناپذیر تبدیل شده است؛ در واقع پویایی و بالندگی نظام حقوقی، بازرگانی و اقتصادی هر کشوری در گرو تنظیم این قراردادها می‌باشد، فرایند «تفسیر این قراردادها» همواره کانون توجه مراجع حل اختلاف بوده و در عین ظرافت و پیچیدگی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

۲- تحدید بحث: موضوعات اصلی تحقیق

این رساله به قدر قوه و بضاعت علمی نگارنده در مقام بیان «منابع و ابزارهای کشف قصد واقعی یا نوعی متعاقدين»، «اصول و قواعد تفسیر قراردادهای تجاری بین‌المللی» و «موارد تعارض در این قراردادها» تنها در پرتو کنوانسیونها و اسناد مربوطه است. به همین دلیل بررسی دیگر مطالب مرتبط با موضوع تحقیق مانند تأثیر قواعد آمره کشورها و مقررات مربوط به نظم عمومی داخلی در فرایند

تفسیر قراردادهای بین‌المللی از بحث تحقیق حاضر خارج است؛ هر چند ممکن است در متن رساله به صورت گذرا مورد امعان نظر قرار گرفته باشد.

۳- پیشینه تحقیقاتی موضوع:

در نظام حقوقی ایران به دلیل نو پا بودن موازین حقوق تجارت بین‌الملل بحث مربوط به «تفسیر قراردادهای تجاری بین‌المللی» از هیچ سابقه تحقیقاتی به صورت کتاب، رساله و حتی مقاله برخوردار نیست. در حقوق دیگر کشورها نیز این بحث به صورت مستقل و درخور توجه، مورد مذاقه و بررسی قرار نگرفته است؛ با این وجود کاوش در منابع موجود در اینترنت مبین این است که بحث حاضر تنها به صورت پراکنده و جسته و گریخته توسط شارحین کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته است.

۴- ضرورت و اهمیت بحث

در نظام حقوقی ایران شاخه‌هایی مانند حقوق مدنی در نهایت برآزندگی و باروری خودنمایی می‌کنند. اندیشمندان و حقوقدانان این حوزه با استفاده از دستمایه عظیم حاصل از پژوهش‌های فقهی و حقوقدانان خارجی، توانسته‌اند آثار و تحقیقات قابل توجهی را به صورت کتاب و مقاله به رشته تحریر در آورند. به همین دلیل پژوهش‌های تحقیقی و حقوقی در این زمینه غالباً از نوآوری کافی برخوردار نیست؛ اما مطالب و موضوعات مربوط به حقوق تجارت بین‌الملل فاقد ادبیات حقوقی غنی و کارآمد است و اکثر موضوعات مربوط به این رشته از فقر غیرقابل اغماضی رنج می‌برند؛ لذا پژوهش‌ها و تحقیقات حقوقی در این زمینه ضرورتی انکارناپذیر است.

یکی از مسائل و موضوعات مهم در این زمینه «تفسیر قراردادهای تجاری بین‌المللی» است که ضرورت و اهمیت آن از دو جنبه قابل توجه است:

الف: فرایند شکل‌گیری و تنظیم یک قرارداد بین‌المللی عمدتاً متفاوت از قراردادهای داخلی است. به همین جهت وصف «بین‌المللی بودن» آنها اقتضا می‌نماید قراردادهای مذکور تنها در پرتو کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی مورد تفسیر قرار گیرند. به عبارت دیگر، با وجودی که این قراردادها مانند قراردادهای داخلی از «توافق اراده‌ها» نشأت می‌گیرند اما هرگز نمی‌توان آنها را با توجه به معیارها و ضوابط قراردادهای داخلی تفسیر نمود.

ب: گستردگی و تنوع چشم‌گیر قراردادهای بین‌المللی در سه حوزه مبادله کالا، خدمات و مالکیت فکری^۱ (IP) سبب گردیده فرایند تفسیر این قراردادها تحلیل‌های عمیق‌تر و تخصصی‌تری را نیاز داشته باشد؛ ضمن اینکه هر کدام از این حوزه‌ها خود دستخوش انشعاب‌های فراوان با موضوعات و مسائل جدید گردیده است. بنابراین در قراردادهای تجاری بین‌المللی پیدا کردن تمام زوایای تاریک و پنهان اراده طرفین از ظرافت و ژرفای خاصی برخوردار بوده و به طور قطع مستلزم آگاهی و شناخت مراجع حل اختلاف بین‌المللی با کنوانسیون‌ها و اسناد موجود در نظام حقوق تجارت بین‌الملل می‌باشد.

۵- هدف تحقیق

در تحریر این رساله اهدافی وجود داشته است که مهمترین آنها به شرح ذیل است:

- ۱- یافتن نکات و احکام قابل توجه در زمینه تفسیر قراردادهای تجاری بین‌المللی از طریق مطالعه به روش تحلیلی و استقرایی و در نهایت تحصیل گزاره‌های قابل استفاده در خصوص موضوع
- ۲- تدوین و جمع‌آوری یک مجموعه منسجم و مدون در زمینه موضوع رساله
- ۳- آشنایی با خلأها، نارسایی‌ها و نواقص موجود در نظام تقنینی ایران در ارتباط با موضوع تفسیر قرارداد
- ۴- ایجاد زمینه به منظور استفاده قانونگذار از نتایج مطالعات و پژوهش در خصوص موضوع رساله و هماهنگ‌سازی ساختار حقوقی کشورمان با کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی
- ۵- نظریه‌پردازی با رویکرد تحلیلی و انتقادی
- ۶- استفاده مجامع حقوقی، دانشگاهها، وکلاء، قضات و داوران داخلی و بین‌المللی

۶- سؤالات اساسی

انعکاس سؤالات قابل توجه و جدید در ذهن و تلاش برای پاسخگویی به آنها سبب بالندگی و شکوفایی کار تحقیقاتی می‌گردد. در این رساله نیز پرسش‌های فراوان و تازه‌ای مطرح است که مهمترین آنها را می‌توان به شرح ذیل خلاصه نمود:

- ۱- مدار و محور تفسیر قراردادهای تجاری بین‌المللی قصد واقعی است یا معیارهای نوعی و معنای عادی و متداول الفاظ و عبارات قرارداد؟
- ۲- آیا کارکرد تفسیر قرارداد تنها در فهم الفاظ و عبارات آن خلاصه می‌شود یا کشف شروط ضمنی نیز از کارکردهای تفسیر قرارداد است؟
- ۳- تفاوت ماهوی تفسیر قرارداد با تکمیل آن چیست؟
- ۴- کشف شروط محذوف (omitted terms) از کارکردهای تفسیر قرارداد است یا تکمیل آن؟
- ۵- حسن نیت چه جایگاهی در تفسیر قراردادهای بین‌المللی دارد؟
- ۶- در صورت تعارض بین «منابع و ابزارهای کشف قصد واقعی یا نوعی متعاقدين» و یا «تعارض بین قواعد و تکنیک‌های تفسیر در قراردادهای بین‌المللی» کدام یک بر دیگری مقدم است و ضابطه این ترجیح چه خواهد بود؟

۷- فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌های این رساله به شرح ذیل است:

- ۱- مدار و محور تفسیر قراردادهای تجاری بین‌المللی قصد مشترک متعاقدين است و مرجع حل اختلاف بین‌المللی تنها در صورتی می‌تواند قرارداد را بر اساس معیارهای نوعی و استنباط افراد متعارف در اوضاع و احوال مشابه تفسیر نماید که تمام سعی و اهتمام خود را در انتساب قرارداد به قصد درونی و واقعی طرفین بکار گرفته و تلاش‌های او در این زمینه نافرجام مانده باشد.
- ۲- تفسیر قرارداد، تنها در فهم ظاهری الفاظ و عبارات قرارداد خلاصه نمی‌شود؛ بلکه کشف شروط ضمنی (implied terms) هم از کارکردهای مهم تفسیر قرارداد است.
- ۳- تفسیر قرارداد در مقام تعیین و استنباط قصد واقعی یا نوعی متعاقدين است اما تکمیل قرارداد در مقام پرکردن خلأها و نواقص قراردادی است.
- ۴- کشف شروط محذوف (omitted terms) از کارکردهای تکمیل قرارداد است نه تفسیر آن.
- ۵- حسن نیت یک قاعده بنیادین و محوری است و در فرایند تفسیر قراردادهای بین‌المللی همواره باید مورد امعان نظر قرار گیرد.
- ۶- در فرض تعارض و حدوث اختلافات قراردادی بین «منابع و ابزارها» و یا «اصول و قواعد» تفسیر قرارداد ملاک تقدم و برتری کاشفیت و دلالت بیشتر از قصد مشترک متعاقدين است.